

Posudek na doktorskou disertační práci Mgr. Marie Holé Jehuda Amichai – Poezie ve světle tradiční židovské literatury

Předložená doktorská disertační práce patří svým tématem mezi prezentace moderní hebrejské literatury, konkrétně poezie, z níž byl zatím do češtiny přeložen pouze zlomek a zůstává tak u nás stále téměř neznámá. Cílem této práce je analýza a zhodnocení tvorby již klasika izraelské poezie Jehudy Amichaie (1924-2000), speciálně té části jeho rozsáhlého díla, v níž se – stejně jako u většiny izraelských autorů – projevují stále živé konotace s židovskou náboženskou tradicí.

Vzhledem k dlouholeté popularitě Jehudy Amichaie jakožto izraelského národního básníka, navíc světoznámého a překládaného do řady jazyků, mohla autorka práce čerpat ze značného počtu titulů odborné literatury, z recenzí, rozhovorů a článků v izraelském tisku a literárních periodikách, včetně interview kdysi udělených samotným básníkem. Jako hlavní pramen využila vydané sbírky Amichaiových básní v hebrejštině i překlady do angličtiny a češtiny.

Práce je logicky a přehledně rozdělena do čtyř kapitol. Po metodologických poznámkách v první kapitole („Úvod“) druhá kapitola představuje přehled života a díla Jehudy Amichaie v dějinném a literárním kontextu, třetí kapitola „Poetická východiska a témata v básních Jehudy Amichaie“ pojednává o rysech, které autorka postihuje jako charakteristické pro básnickovu tvorbu. V obou těchto přehledových částech práce se opírá o příslušnou odbornou literaturu z pera autorů, kteří se osobností a dílem Jehudy Amichaie již detailně zabývali a jejichž metodologii Mgr. Holá sleduje. Čtvrtá a nejrozsáhlejší kapitola („Vztah jako poetický a interpretační princip“) je věnována přímo vybraným tématům a motivům z tradiční židovské literatury, tj. Starého zákona, midrašů a liturgických textů, které jsou v Amichaiově poezii zastoupeny. Autorka je identifikuje, zjišťuje jejich vzájemné souvislosti a na základě provedené analýzy formuluje působení vztahu a vztahovosti jako hlavních tvůrčích principů Amichaiovy poetiky. Pracuje s odkrýváním vztahů osobních (především častá témata otce a matky), obecně mezilidských, vztahu k Bohu, světu atd. Výklad je postaven na vybraných básních uvedených v originálu a s autorčiným překladem do češtiny a uzavřen shrnutím výsledků studia. Zde je správně zdůrazněno stálé ukotvení Jehudy Amichaie v židovské tradici (přestože nebyl ortodoxní Žid), ovšem poznamenávám, že odkazy, obrazy, metafory či jazykové prvky tradičních náboženských textů jsou i nyní živou a nedílnou součástí izraelské literatury. Podobně prolínání časových rovin a prostoru od biblické doby po současnost není v moderní hebrejské poezii a próze výjimečné. U Jehudy Amichaie je spíš nutné vyzvednout jeho básnické umění, jazyk a styl, které tyto prvky sjednocují a přetvářejí do hluboce intimní výpovědi.

K obsahu disertační práce uvádím několik připomínek.

1. Překvapil mě v Úvodu stanovený dvojitý cíl práce (s.7), a to pořídít překlady básní do češtiny a „postihnout vzájemné souvislosti textů Amichaiových a těch, které vycházejí z židovské náboženské tradice“. Podstatou doktorské práce, která je podkladem pro udělení vědeckého titulu, má být teoretické zpracování daného tématu podle zvolené metodologie a s využitím nejširšího okruhu diskursu; u práce literárního zaměření to znamená zhodnotit dílo daného autora buď komplexně, nebo v některých jeho aspektech, a postupy a výsledky analýzy doložit příklady, v originálu nebo přeloženými. I když pro interpretaci a analýzu je samozřejmě nutné příslušnému textu porozumět, samotný překlad nelze klást na první místo v úkolech studia (pokud nejde o práci z oboru translatologie). Tento běžný postup zachovávají i studie uvedené v bibliografii této práce.

S tímto bodem souvisí také citované texty. Jestliže mají sloužit jako základ rozboru a dokumentovat výsledky, je zbytečné uvádět básně v originálu i překladu, s výjimkou diskuse

o jazykových prvcích, kdy ovšem stačí citovat jen příslušné verše. Originální znění studovaných textů se zařadí do přílohy, jak je běžné v disertačních, ale i v diplomových pracích na orientalistických oborech. Vlastní výklad pak není přetížen. (Jako příklad může sloužit dlouhá skladba *Královna ze Sáby*, s. 86-93.)

2. Při pojednání o jednotlivých tématech a motivech (4. kap.) postrádám srovnání s náboženskými koncepty a motivy v tvorbě jiných básníků. Autorka práce uvádí jen Chajima Guriho a Amira Gilbou k motivu akedy (111-119), přitom analýza básně od Gilboya je převzata z publikace S. Burnshawa – T. Carmiho – E. Spicehandlera (s. 136 ad.); Uri Cvi Greenberg je sice jmenován, ale jeho verše neanalyzovány. Našlo by se i více příkladů, jako ve výboru *Písek a hvězdy* kromě Gilboya a Guriho ještě Arje Sivan, *Žít v zemi izraelské* (s. 149). Z ostatních témat se nabízí např. motiv Samsona u samotného Amichaie (*Rady pro dobrou lásku, Svícen v poušti*, s. 106) nebo Natana Zacha (*Samsonovy vlasy, Písek a hvězdy*, s. 103), aj.

Komparace je jedním ze základních metodických principů a uplatněná zde by podstatně přispěla k vystižení originality Amichaiovy poetiky a posunu jeho myšlení v souvislosti s tradicí.

3. Mám pocit, že v závěrečných partiích práce došlo k přesmyknutí dvou částí, a to Shrnutí a Závěru. Závěr (s. 189-191) svým obsahem představuje résumé, zatímco Shrnutí v závěru 4. kapitoly (4.10, s. 187-188) je v podstatě kvalifikovaným závěrem.

4. Otázka: V jednotlivých tematických úsecích autorka práce dochází k názoru o básníkově ironickém až jízlivém pohledu či vyjádření. Proč tato ostrá interpretace, navíc v souvislosti s teologickým konceptem? Osobně se domnívám, že jde o určitý dialog (viz 3. kap.), možná dialog jobovského typu, ale ne jízlivý odsuzující odklon.

Kromě těchto více méně koncepčních připomínek ještě drobnosti spíš formálního charakteru: nedůslednost: s. 20: psáno Chana Sokolov, jinde Hana;

na různých místech výkladu jsou zbytečně uváděny celé citace biblického textu, zatímco stačí odkazy jako jinde v textu či poznámkách;

nesprávné odkazy: s. 112, pozn. 127 – neúplné, chybí stránka;

s. 113, pozn. 128: Burnshaw-Carmi-Spicehandler, Gilboův *Izák* na s. 143 – správně s. 136-138, na s. 143 ad. je *Jozue*

S. 20 a 22: zmiňované studie Gertze a Arpalyho nejsou obsaženy v bibliografii

s. 22: *Svícen v poušti* je autorským výborem, který Amichai sestavil pro překlady do jiných jazyků

s. 175: terminologie: „koncový“ verš – správně: sdružený

s. 180: kde je ten útržek liturgického textu v básni *Chamuka*? (s. 178-179)

K textům v hebrejštině:

tiskové chyby (vypadlá nebo zaměněná hebr. písmena) na různých místech, např. v titulku na s. 40, dále s. 153, 4.v. zdola, s. 154, 4.v. shora, s. 168 6.v. shora, s. 183, 2.a 3.v. , s. 185, 5.v. zdola „ner nebo zer“ ? Zer je logičtější (paralelismus – koruna a papírový věnec, ne papírová svíce)

s. 27, 2. strofa a 28 – chyba v osobě, tím se mění smysl

s. 30 a 32 „malon“ – proč motel?

s. 100 a 105: „lašon nofelet al lašon“ = slovní hříčka; jde skutečně o erotický obraz? Nemůže se v souvislosti s předchozími verši o hře, hádankách atd. chápat jako „setkaly se její a jeho ostrovtip“?

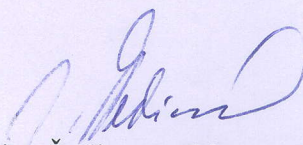
s. 175 a 176 „chalon“ – proč pokoj?

s. 185 poslední verš „cemer“ – látka? a lépe „na srdce *upalovaných*“

Celkové hodnocení:

Doktorská disertační práce Mgr. Marie Holé má všechny požadované náležitosti – prohlášení o samostatném zpracování, obsah a seznam pramenů a literatury, připojeny jsou jmenný a věcný rejstřík, seznamy vydaných sbírek poezie Jehudy Amichaie, jeho básní zařazených v práci a seznam biblických odkazů. Teze zahrnují úvod a závěr práce a výběr z bibliografie. Přes výhrady, které jsem uvedla ke koncepci této disertace, práce ukazuje zaujetí Mgr. Holé pro zvolené téma, což si nesporně zasluhuje ocenění. Doporučuji přijmout ji k obhajobě.

V Praze dne 27. srpna 2014.

Doc. PhDr. Jiřina Šedinová, CSc.
Ústav Blízkého východu a Afriky FF UK